

Innholdsfortegnelse

Forord	9
Kapittel 1	
Innledning	11
Kapittel 2	
Hva er et rusproblem?	15
Intoksikasjon, skadelig bruk og avhengighet	16
Virkningen av ulike rusmidler	19
Hva skjer i hjernen?	26
Naturlig og unaturlig avhengighet	29
Kapittel 3	
Hvor utbredt er rusproblemene?	30
Alkoholbruk i Norge	30
Alkoholbruk i Europa	31
Alkoholbruk i verden	33
Ungdoms bruk av narkotika i Norge	34
Narkotikabruk i Norge, Europa og verden	35
Hvor mange har rusproblemer i Norge?	37
Rusrelaterte dødsfall	39
Kapittel 4	
Hvordan blir rusproblemer utviklet?	41
Direkte og indirekte problemer	41
Direkte akutte	42
Direkte langvarige	42
Indirekte akutte	43
Indirekte langvarige	44
Hvem blir rammet?	47
Fra tobakk til heroin?	49
Sammenhenger mellom psykiske plager og rusproblemer	52

Kapittel 5

Hvordan kan vi forstå rusproblemer?	56
Sentrale forståelsesmåter	57
Sykdom	58
Valg, læring og tankefeil	60
Psykodynamisk og ambivalens	63
Systemisk	65
Er integrering mulig?	67

Kapittel 6

Hvordan kan vi forebygge rusproblemer?	71
Forebyggingsbegrepet	71
Helsefremming vs. forebygging	71
Universell, selektiv og indikativ forebygging	72
Tilgjengelighets- og etterspørselsregulerende tiltak	73
Forebyggingsparadokset	74
Folkehelseloven	74
Alkohol – ingen ordinær vare	75
Totalkonsummodellen	77
Sentrale regulerende elementer	78
Forbudet mot narkotiske stoffer	80
Forebygging i et livsløpsperspektiv	83
Barn	83
Ungdom	85
Yngre voksne	94
Voksne	97
Eldre	103
Gravide	104

Kapittel 7

Hvordan kan vi behandle rusproblemer?	106
Noen sentrale begreper	106
Motivasjon	106
Samarbeid	108
Samspillslyst	109
Terapeutisk tilnæringsmåte – kunnskapsbasert praksis ..	110
Fra klient til bruker og pasient	111

En helse- og omsorgstjeneste – to forvaltningsnivåer	113
Kommunale tjenester	113
Statlige tjenester	114
Hvordan kan du få behandling for rusrelaterte problemer? . . .	116
Akutt, planlagt, frivillig eller tvang?	116
Behandling av akutte tilstander	117
Planlagt behandling	119
Kommunens grunnleggende ansvar	119
Fastlege.	120
Den kommunale rustjenesten	122
Koordinering og bruk av Individuell Plan (IP).	124
Henvisning til spesialisthelsetjenesten.	127
Omsorgsnivå og forløp.	133
Behovet for avrusning og abstinensbehandling	135
Spesialisert utredning og behandling	138
Legemiddellassistert rehabilitering ved opiatavhengighet .	150
Bruk av tvang.	153
Behandlingsmuligheter for innsatte.	156

Kapittel 8

Avslutning	160
Har vi en feilslått ruspolitikk?	160
Aksept for fyll	162
Altfor mange overdosedødsfall	162
Et holdningsproblem?	165
Virker behandling?	166
Hvorfor er det viktig å involvere pårørende?	169
Det er krevende å være pårørende	169
Involvering gir bedre behandling	169
Pårørende har egne behov	170
Hva er de sentrale føringene for oss helsearbeidere?	171
§ 8. Pliktmessig avhold	171
§ 17. Opplysninger om forhold som kan medføre fare for pasienter	171
8.4.3 Taushetsplikt, opplysningsrett, opplysningsplikt og meldeplikt (Lovens kapittel 5, 6 og 7)	172
§ 39. Plikt til å føre journal	173

§ 40. Krav til journalens innhold m.m.	173
§ 45 a. Epikrise.	174
Reaksjoner m.v. ved brudd på lovens bestemmelser (lovens kapittel 11).	174
Sluttord	174
Referanser	175
Register.	187

Forord

Jeg vil takke nåværende og tidligere arbeidssteder for utvikling av kunnskapsbasert praksis i samspillet med pasienter, pårørende, samarbeidspartnere og dyktige kolleger:

- Ullvin behandlingsinstitusjon i Oslo kommune, med særlig inspirasjon fra Bernadette Christensen som var min psykologveileder og faglige mentor.
- Senter for metadonassistert rehabilitering i Midt-Norge og Nord-Norge (senere Senter for legemiddelassistert rehabilitering i Midt-Norge), Psykisk helsevern og sosiale tjenester i Sør-Trøndelag fylkeskommune.
- i foretaksledelsen ved Rusbehandling Midt-Norge Helseforetak der ideen og muligheten til å realisere boka vokste fram.
- og dagens arbeidssted Kompetansesenter rus Midt-Norge ved Klinikk for rus- og avhengighetsmedisin i St. Olavs hospital, Universitetssykehuset i Trondheim.

Jeg vil også takke forlaget ved sjefredaktør Mariann D. Bakken for tålmodighet og et utmerket samarbeid gjennom hele prosessen.

Til slutt, men ikke minst vil jeg takke min fine familie Maria, Nora, Edvard og Felix (voff) for masse kjærighet og inspirasjon. Også andre fortjener takk, men nevnes ikke spesielt.

Bokprosjektet har vært lærerikt, spennende og utfordrende!

Trondheim, juni 2014

Reidar Hole